

ปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นไปเกาหลีเหนือ

รองศาสตราจารย์ วรินทร์ ววรงค์

เรื่องราวของโยโกตะ เมงุมิ

เมงุมิถูกลักพาตัวไปจากเมืองนิโงะตะเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ.1977 ตอนนั้นเธออายุได้ 13 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากที่ซ้อมแบดมินตันที่โรงเรียนเสร็จ เธอเดินกลับบ้านกับเพื่อนและแยกกับเพื่อนระหว่างทาง หลังจากนั้นเธอได้หายไป ทางครอบครัวมาทราบภายหลังว่าถูกลักพาตัวไปอยู่ที่เกาหลีเหนือ เนื่องจากมีสายลับชาวเกาหลีเหนือคนหนึ่งที่ชอบลักพาตัวไปอยู่ที่เกาหลีใต้ได้เล่าให้ฟังว่า เมงุมิเคยเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นให้เขา สายลับผู้นี้ยังเล่าต่ออีกว่า พวกที่ลักพาตัวเมงุมิไป ได้นำตัวเธอขึ้นเรือเพื่อไปเกาหลีเหนือ ขณะอยู่ในเรือเธอได้แต่ร้องเรียกหาแม่ เอาเล็บขีดกับผนังเรือจนเลือดออก เมื่อเธอไปถึงเกาหลีเหนือ จึงรู้ว่าไม่สามารถกลับบ้านได้อีกแล้ว ต่อจากนั้นเธอล้มป่วยเข้าโรงพยาบาลไป

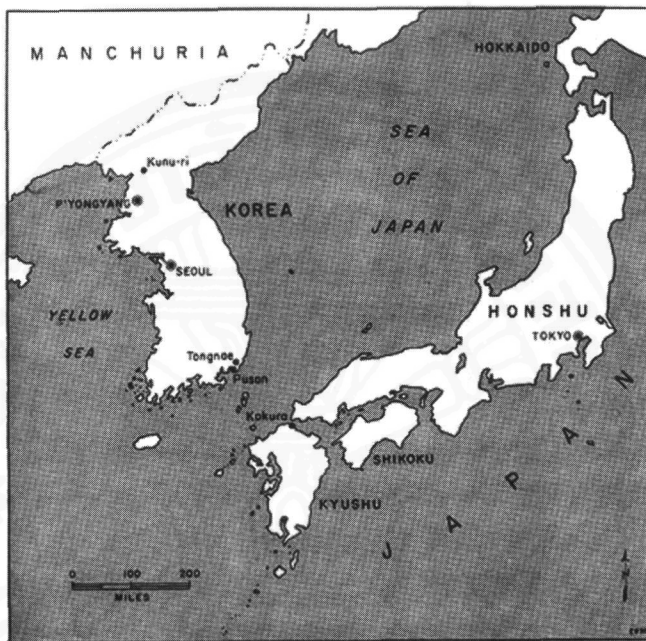
แม่ของเมงุมิชื่อ สะกิเอะ ได้เล่าให้ฟังว่าเธอมีลูก 3 คน ชาย 2 หญิง 1 ซึ่งก็คือ เมงุมิ ครอบครัวมีความสุขมาก แต่เมื่อเมงุมิถูกลักพาตัวไป แสงสว่างในบ้านก็ดับสนิทแต่ความมืดมน ในตอนแรกที่เมงุมิหายตัวไปใหม่ ครอบครัวสะกิเอะเขาไปต่างๆ นานา เช่น เมงุมิอาจถูกรถชน คนขับคงกลัวความผิดจึงพาศพไปด้วย ซึ่งทางตำรวจได้แจ้งว่าคงจะไม่ใช่ เพราะสถานที่ที่เกิดเหตุไม่มีร่องรอยเบรคของรถเลย หรือนึกไปว่าถูกลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ แต่ก็ไม่มีโทรศัพท์ของผู้ใดติดต่อมา เมื่อครอบครัวได้ยินว่ามีเด็กจมน้ำตาย ก็จะรีบเอาแบบฟันของเมงุมิไปเทียบเคียงกับของศพ ก็ปรากฏว่าไม่ใช่อีก ทุกครั้งที่ได้ยิน

เสียงรถ ทุกคนในครอบครัวจะต้องรีบออกมาดูว่าใช้เมงุมิกกลับมาหรือไม่ และทุกวันนี้สะคิอะจะขี่จักรยานไปที่ริมทะเลซึ่งอยู่ห่างจากบ้านเพียง 200 เมตรเพื่อตะโกนเรียกลูกสาว

เมื่ออยู่ต่อหน้าลูกชาย 2 คน สะคิอะไม่ยอมให้ลูกชายเห็นน้ำตา แต่เมื่ออยู่คนเดียวเธอร้องไห้เสียงดังทีเดียว หลังจากเวลาผ่านไป 6 ปีคือ ปี ค.ศ.1983 สามีคือ ชิเงรุ อาชีพพนักงานธนาคารต้องย้ายที่ทำงานไปอยู่เมืองอื่น ทำให้ครอบครัวทั้งหมดต้องอพยพตาม ก่อนวันเดินทาง สะคิอะได้เขียนข้อความไว้ในกระดาษและใส่ในถุงพลาสติกแขวนไว้หน้าประตูบ้าน ข้อความนั้นเขียนไว้ว่า “ถ้าเมงุมิกกลับมาเมื่อไร ขอให้ติดต่อพ่อแม่ตามที่อยู่ข้างล่างนี้”

ปี 1990 หลังจากชิเงรุเกษียณได้ 3 ปี ครอบครัวนี้ได้ย้ายไปอยู่ที่เมืองคาวาซากิ

หลังจากนั้น วันที่ 21 มกราคม 1997 ครอบครัวได้ข่าวเกี่ยวกับลูกสาวที่หายไปเกือบ 20 ปี ข่าวนั้นมาจากเลขของ ส.ส. พรรคคอมมิวนิสต์ญี่ปุ่น โดยแจ้งว่าเมงุมิยังมีชีวิตอยู่ที่เปียงยาง และต่อจากนั้นก็มีการข่าวเกี่ยวกับลูกสาวเข้ามาเรื่อยๆ ทำให้ครอบครัวนี้มีกำลังใจขึ้นมา โดยกล่าวว่ายังดีกว่าถูกฆ่า ในปีเดียวกันนี้เอง ลูกชายคนหนึ่งของครอบครัวได้จัดงานแต่งงาน ในงานนั้นทุกคนพร้อมใจกันจัดที่นั่ง 1 ที่สำหรับเมงุมิ เมื่อมีการเสิร์ฟอาหารพนักงานก็จะยกอาหารมาให้ที่ที่ว่างเปล่าและเก็บอาหารที่ไม่มีการแตะต้องนั้นกลับออกไป โดยประหนึ่งว่าเมงุมิยังไม่ตายและมีการเตรียมอาหารไว้รอเธอ

แผนที่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น

ทำไมต้องมีการลักพาตัว

อิชิตะกะ เคนจิ(AERA, 2002) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เกิดการลักพาตัวว่ามีอยู่ 2 สาเหตุใหญ่ คือ ความต้องการใช้พาสปอร์ตของชาวญี่ปุ่นและความต้องการชาวญี่ปุ่นไปสอนภาษาญี่ปุ่นให้สายลับชาวเกาหลีเหนือ

รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศออกมาว่า มีการยืนยันได้ว่ามีชาวญี่ปุ่นจำนวน 11 คนถูกลักพาตัวไปเกาหลีเหนือจริง แต่ข้อมูลที่ อิชิตะกะ รวบรวมไว้ตลอดนั้น เขากล่าวว่ามีการลักพาตัวกันมากกว่านี้มาก

อดีตสายลับชาวเกาหลีเหนือได้เคยบอกกับเขาว่าจำนวนตัวเลขนั้นน่าจะอยู่ที่ 50 ถึง 100 คน แต่จากการหาข่าวของเขาหรือข้อมูลขององค์กรเอกชนญี่ปุ่นที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือชาวญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวไป พอสรุปได้คร่าวๆ ว่า ชาวญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวไปนั้นอยู่ที่ราวๆ 50 คน เบื้องหลังสาเหตุที่เกาหลีเหนือต้องลักพาตัวนั้นมีอยู่ว่า นับตั้งแต่เกาหลีเหนือตั้งประเทศใหม่ภายใต้การปกครองระบอบสังคมนิยม เกาหลีเหนือมีความคิดอยากจะปลดแอกเกาหลีใต้ออกจากอิทธิพลของอเมริกา อีกทั้งรวมเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ให้เป็นประเทศเดียวกันอีกครั้ง

ตั้งแต่ช่วงปีค.ศ.1960-1970 นายคิมอิลซ็อง ประธานาธิบดีเกาหลีเหนือได้ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหลากหลายเพื่อจุดประสงค์ในการรวมชาติเกาหลีเหนือและใต้ โดยในช่วงนั้นได้เกิดเหตุการณ์เครื่องบินโดยสารเกาหลีใต้ถูกยิงตก และได้มีความพยายามก่อการร้ายขบวนการของประธานาธิบดีเกาหลีใต้ จอห์นฟูกันเนอมา

จุดประสงค์ในการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นคือ เพื่อให้สายลับเกาหลีเหนือเข้าออกญี่ปุ่นได้โดยสะดวก ยกตัวอย่างเช่น มีสายลับเกาหลีเหนือคนหนึ่งได้ลักพาตัว นายฮารา ทะตะอากิ ซึ่งทำงานในร้านอาหารจีน หลังจากนั้นสายลับผู้นี้ได้ปลอมตัวเป็นนายฮาราโดยใช้พาสปอร์ตของเขาผ่านเข้าไปในญี่ปุ่น อเมริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อสร้างเครือข่ายสายลับ สอดแนมข้อมูลกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น เข้าไปในไทยและเกาหลีใต้เพื่อสร้างฐานของสายลับ เขาเป็นสายลับอยู่ 12 ปีจึงถูกจับตัวได้ที่เกาหลีใต้

จุดประสงค์อีกประการหนึ่งคือ เพื่อนำเอาคนญี่ปุ่นไปสอนภาษาญี่ปุ่นให้แก่สายลับที่อยู่ในเกาหลีเหนือ โยโกตะ เมงุมิ ก็เป็นคนหนึ่งในชาวญี่ปุ่นหลายคนที่ถูกลักพาตัวไปอยู่ในสถาบันฝึกอบรมสายลับที่เปียงยาง โดยทำหน้าที่เป็นครูสอนภาษา

การที่สายลับชาวเกาหลีเหนือเดินทางเข้าญี่ปุ่นได้อย่างง่ายดายนั้น เป็นเพราะตอนช่วงต้นของปี 1960 มีชาวเกาหลีเหนือ 1 ใน 6 (93,000 คน) ที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นตั้งแต่หลังสงครามได้เดินทางกลับเกาหลีเหนือ ในจำนวนที่กลับไปนี้ มีบางส่วนที่ถูกสายลับจับไปเป็นตัวประกัน โดยสายลับเหล่านี้ได้ลักลอบเข้ามาในญี่ปุ่นและนำเอาภาพถ่ายหรือเทปที่บันทึกเสียงของตัวประกัน เอามาให้ญาติพี่น้องที่ยังอยู่ที่ญี่ปุ่นดู เพื่อขอความร่วมมือ ฝ่ายญาติพี่น้องก็ต้องจำใจให้ความร่วมมืออย่างเลื่องไม่ได้ จากการที่ถูกขู่จากสายลับเหล่านี้ จึงทำให้คนเกาหลีเหนือที่อยู่ในญี่ปุ่นดังกล่าวต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาการลักพาตัวคนญี่ปุ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม วิธีการลักพาตัวมี 2 แบบ แบบแรกจะลักพาตัวกันแถบชายฝั่งทะเลญี่ปุ่น แบบที่สองเป็นการลักพาตัวคนญี่ปุ่นที่อยู่ยุโรป โดยสมาชิกกลุ่มโยะโตะโง แต่ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ผู้ที่สังการคือ ผู้ที่มีอำนาจที่อยู่ในเกาหลีเหนือนั่นเอง ปัจจุบันคาดกันว่ามีสายลับที่พำนักอยู่ในญี่ปุ่นเป็นจำนวนหลายร้อยคน ดังนั้นตามชายฝั่งทะเลญี่ปุ่นที่พบเห็นเรือแปลกๆ อยู่บ่อยๆ นั้น คือเรือที่ใช้สำหรับเข้าออกญี่ปุ่นของพวกสายลับเหล่านี้ ประธานาธิบดี คิมจองอิล ผู้ประกาศย้ายอยู่เสมอว่า จะดำเนินนโยบายการเมืองตามบิดา ซึ่งก็คือการใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายและรุนแรงอย่างในอดีต

15 ตุลาคม ค.ศ. 2002 ผู้ถูกลักพาตัวบางส่วนกลับญี่ปุ่น

วันนี้ถือเป็นวันแห่งความทรงจำของคนญี่ปุ่นทั่วประเทศ เมื่อผู้ที่ถูกลักพาตัว 5 คน ได้เดินทางจากเครื่องบินของรัฐบาลญี่ปุ่นที่บินไปรับถึงเปียงยาง สถานีโทรทัศน์ทุกช่องของญี่ปุ่น ได้ถ่ายทอดสดแพร่ภาพไปทั่วประเทศ ทั้ง 5 คน ได้จากแผ่นดินญี่ปุ่นไปถึง 24 ปีเต็ม ใน 5 คนนี้มี 4 คนที่แต่งงานกันที่เปียงยาง ส่วนอีกคนหนึ่งคือ โซหงะ ฮิโตมิ เดินทางกลับมาผู้เดียว เพราะสามีเป็นทหารอเมริกันที่หนีทัพเข้าไปอยู่ในเกาหลีเหนือ (มารดาของโซหงะ ฮิโตมิได้ถูกลักพาตัวไปในคราวเดียวกันกับบุตรสาว) ทั้ง 5 คนนี้มิได้นำบุตรกลับมาด้วย เข้าใจว่า

ทางเกาหลีเหนือคงเก็บไว้เป็นตัวประกัน เพราะได้มีการตกลงกันไว้ก่อนว่า ทั้ง 5 คนจะมาอยู่ญี่ปุ่นเพียง 10 วัน หลังจากนั้นต้องกลับเปียงยาง แต่ในที่สุดเมื่อครบกำหนดทั้ง 5 คนก็ตัดสินใจไม่กลับเปียงยาง และดำเนินการเพื่อที่จะดึงเอาบุตรกลับมาอยู่ด้วยกันที่ญี่ปุ่น ซึ่งแน่นอนงานนี้ไม่ได้ทำกันส่วนตัว แต่รัฐบาลญี่ปุ่นเป็นหัวหอกในการเจรจา โดยทางฝ่ายญี่ปุ่นอ้างว่า พวกเขา 5 คนถูกลักพาตัวไปไหนจะต้องกลับไปอีก ฝ่ายเกาหลีเหนือโต้กลับว่า ญี่ปุ่นผิดสัญญาเพราะได้ตกลงกันไว้แล้วว่าจะมาชั่วคราว

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การเจรจาเพื่อเปิดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่าง 2 ประเทศชะงักลง เนื่องจากก่อนหน้านี้ทั้ง 5 คนจะได้กลับมา นายกโคอิสุมิ ของญี่ปุ่นได้ไปเยือนเกาหลีเหนือ เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ.2002 จุดประสงค์หลักของการไปเยือนคือ เพื่อเปิดความสัมพันธ์ใหม่อีกครั้งและเพื่อค้นหาคนญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวไป หลังจากการเยือนได้ 1 เดือน ผู้ที่ถูกลักพาตัวไปจึงได้กลับมา 5 คน ทั้งๆ ที่ญี่ปุ่นยื่นข้อไปให้ทั้งหมด 11 คน ต้องทำความเข้าใจว่าจำนวน 11 คนนี้เป็นชื่อที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้การยอมรับว่าได้ถูกลักพาตัวไปจริงนอกเหนือจาก 11 คนนี้แม้จะถูกลักพาตัว แต่ยังไม่มีการยืนยันอย่างเป็นทางการว่าถูกลักพาตัวจึงไม่สามารถทำอะไรได้ในตอนนั้น แต่หลังจากนั้นก็ค่อยๆ มีชื่อเพิ่มขึ้นมาอีกตามลำดับ

ชาวญี่ปุ่นบางส่วนที่ถูกลักพาตัวไปเกาหลีเหนือ

เสียงจากครอบครัวของผู้ถูกลักพาตัว

ครอบครัว อาริโมโตะ ได้สูญเสียลูกสาวคือ เคโกะ ไป เคโกะได้ไปเรียนภาษาอังกฤษที่ลอนดอน 1 ปี ครั้งหลังจากนั้นได้ถูกกลุ่ม โยะโตะโงะ หลอกหวานให้และหายตัวไปจากโคเปนเฮเกน เมื่อปี 1983 หลังจากนั้นอีก 5 ปี คือปี 1988 ครอบครัวอาริโมโตะได้รับแจ้งจากชายผู้หนึ่งที่อยู่มืองซัปโปโรวา เคโกะได้แต่งงานกับลูกชายของชายผู้นี้ขณะอยู่ที่เปียงยาง พร้อมทั้งส่งรูปมาให้ดู ครอบครัวอาริโมโตะได้พยายามติดต่อกับรัฐบาลในสมัยนั้นเพื่อขอความช่วยเหลือ แต่รัฐบาลไม่ให้ความสนใจเลย กลับบอกปัดมาโดยตลอด (เคโกะไม่ได้กลับมาด้วยในกลุ่ม 5 คน)

ครอบครัวของอิชิคาวากล่าวว่า น้องชาย (อิชิคาวา ชูอิชิ) ได้หายตัวไปพร้อมกับแฟนสาวขณะเดินทางไปเที่ยวที่ชายหาดในปี 1978 ครอบครัวมาทราบข่าวน้องชายอีกครั้ง เมื่อ 17 ปีให้หลังคือปี 1995 จากคำบอกเล่าของสายลับผู้หนึ่งว่า พบน้องชายที่เปียงยาง (ชูอิชิและแฟนสาวไม่ได้กลับมาด้วยในกลุ่ม 5 คน)

นอกจากนี้ ลูกชายของครอบครัว ฮะสุอิเซะ ได้หายตัวไปพร้อมกับแฟนสาว ทางครอบครัวได้เขียนจดหมายถึงนายกรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ มุระยามา ฮาชิโมโตะ โอบุจิ โมริ และโคอิสุมิ โดยแจ้งการหายตัวไปของลูกชายชื่อ คาโอริ แต่ไม่มีความคืบหน้า(คาโอริพร้อมแฟนสาวได้กลับมาญี่ปุ่นในครั้งนี้)

ในปี 1988 ชะจิยามา เซโรซุ ประธานคณะกรรมการสิทธิการความสงบในประเทศในขณะนั้น ได้นำเรื่องการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นเข้าสู่การประชุมรัฐสภา แต่ก็ไม่มีความเคลื่อนไหวใดๆ เกิดขึ้น กลุ่มผู้เสียหายจึงรวมตัวกันจัดตั้ง “กลุ่มครอบครัวที่ได้รับความเสียหายจากการลักพาตัวของเกาหลีเหนือ” เมื่อปี 1997 แม้กระนั้นก็ตาม ไม่มี ส.ส. จากพรรคใดๆ ให้ความสนใจเท่าที่ควร เมื่อแจ้ง

กับทางตำรวจจะต้องมีผู้บังคับการอยู่ในญี่ปุ่น ตำรวจก็ไม่สืบสวนหาความคืบหน้าอะไรเลย

แต่มาเมื่อปี 2002 เมื่อมีการแจกใบปลิวเกี่ยวกับการลักพาตัวเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องผู้หนึ่งพูดขึ้นมาว่า ในที่สุดปัญหานี้ก็สามารถเปิดเผยสู่สาธารณชนได้แล้ว ทำให้ครอบครัวผู้เสียหายต่างพากันคิดว่าที่ผ่านมาไม่มีการสืบสวนของฝ่ายตำรวจนั้นเป็นเพราะรัฐบาลไม่เปิดไฟเขียวให้ และช่วงเกือบ 20 ปีที่ผ่านมารัฐบาลไม่ได้ทำอะไรให้เลย

คิม เฮกยง เชื้อสายชาวญี่ปุ่นในเกาหลีเหนือ

คนญี่ปุ่นทั้ง 5 เดินทางกลับญี่ปุ่นเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2002 หลังจากนั้นอีก 10 วันคือวันที่ 25 ตุลาคม 2002 นักข่าวญี่ปุ่นได้มีโอกาสนัมภาษณ์ คิม ที่โรงแรมแห่งหนึ่งในเปียงยาง คิม เฮกยง เป็นบุตรสาวของโยโกเตะ เมงุมิ เธออายุได้ 15 ปี(2002) คิมกล่าวว่าถ้าตา(ซิเงรู) และยาย(สะคิเอะ) มาที่สนามบินเปียงยางในวันที่ 15 ตุลาคมที่ผ่านมา ก็จะได้พบเธอเพราะเธอได้ไปที่สนามบินในวันนั้นด้วย ณ วันสัมภาษณ์ คิมเรียนชั้นมัธยมต้นปีที่ 5 (มัธยมต้นมี 6 ปี) พ่อซึ่งเป็นคนเกาหลีเหนือได้แต่งงานใหม่มีน้องชายเล็กๆ อายุ 3 ขวบ

คิมฟังทราบว่ามีแม่เป็นชาวญี่ปุ่น มีตายายอยู่ที่ญี่ปุ่นเมื่อตอนที่นายกโคอิสุมิ มาพบประธานาธิบดี คิมจองอิล ในวันที่ 17 กันยายน 2002 เพราะก่อนหน้านี้มีคนบอกเธอว่าเธอไม่มีตายาย และเธอก็ฟังทราบว่ามีแม่ถูกลักพาตัวมาที่เปียงยางตอนนักข่าวสัมภาษณ์เธอ คิมบอกกับนักข่าวถึงอนาคตว่าเธออยากเป็นนักเคลื่อนไหวพรรคแรงงานแห่งเกาหลีเหนือ

ในขณะที่นักข่าวสัมภาษณ์คิมที่เกาหลีเหนือ ในวันเดียวกันทางญี่ปุ่น นักข่าวก็ได้สัมภาษณ์ ฮะสุอิเซะ คาโอรุ ผู้เป็น 1 ใน 5 ที่ได้กลับมาญี่ปุ่น โดย

นักข่าวได้ถามว่า ตอนอยู่ที่เปียงยางเขาได้ถูกสอนให้เกลียดญี่ปุ่นหรือไม่ ซึ่งคาโอรุได้ตอบว่าเกาหลีเหนือไม่ได้สอนว่าญี่ปุ่นคือประเทศศัตรู แต่สอนว่าตั้งแต่อดีต ญี่ปุ่นได้กระทำการที่ไม่ดีต่อเกาหลีเหนือมาตลอด ขอให้ชาวเกาหลีเหนือจดจำไว้อย่าได้ลืม ในแบบเรียนก็จะกล่าวถึงการที่ญี่ปุ่นมากระทำการย่ำยีข่มเหง และกล่าวถึงการสร้างชาติของบรรพบุรุษซึ่งก็หมายถึงตระกูลของคิมจองอิล และยกย่องให้เป็นวีรบุรุษ ลูกๆ ของทั้ง 5 คน ยังไม่มีใครรู้ว่าพ่อแม่ของตนคือชาวญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวมา ถ้าทราบลูกๆ จะรู้สึกอย่างไร เพราะลูกๆ ก็ได้รับการศึกษาในแบบของเกาหลีเหนือที่สอนให้เกลียดญี่ปุ่น

เมื่อ 2 ปีที่แล้ว คือวันที่ 15 ตุลาคม 2002 รัฐบาลญี่ปุ่นได้นำผู้ถูกลักพาตัวชาวญี่ปุ่น 5 คน เดินทางกลับประเทศ แต่ก่อนหน้านั้น คือวันที่ 17 กันยายน ในปีเดียวกัน นายกรัฐมนตรีโคอิสุมิ ได้ไปเยือนเกาหลีเหนือเป็นครั้งแรก เพื่อลงนามในข้อตกลงร่วมกันโดยทางฝ่ายญี่ปุ่นได้ขอโทษเกาหลีเหนือสมัยที่ญี่ปุ่นไปยึดครองคาบสมุทรเกาหลีและยกเลิกข้อเรียกร้องต่างๆ ซึ่งกันและกัน สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยญี่ปุ่นได้แสดงจุดยืนที่จะให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หลังจากเปิดความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอย่างเป็นทางการแล้ว เงื่อนไขสำคัญที่จะเปิดความสัมพันธ์ คือ ทางเกาหลีเหนือต้องจัดการกับปัญหา การลักพาตัวชาวญี่ปุ่นและขอให้หยุดการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ สำหรับปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นนั้น ฝ่ายญี่ปุ่นไม่ได้กล่าวตรงๆ แต่ได้กล่าวทำนองว่าอยากให้ฝ่ายเกาหลีเหนือมีมาตรการที่เหมาะสม ในเรื่องปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตและความปลอดภัยของชาวญี่ปุ่น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่น่าเศร้าใจเช่นนี้เกิดขึ้นอีก ส่วนความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ญี่ปุ่นจะให้แก่เกาหลีเหนือสรุปได้ดังนี้คือ

1. ให้เงินทุนโดยไม่มีการชดใช้ในภายหลัง
2. ให้เงินกู้ระยะยาวในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
3. ปลอมยเงินกู้โดยผ่านธนาคารความร่วมมือระหว่างประเทศ
4. ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมโดยผ่านองค์กรระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตามความพยายามของญี่ปุ่นที่จะเปิดความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนืออย่างเป็นทางการได้หยุดชะงักลง เมื่อญี่ปุ่นไม่ยอมส่งคนญี่ปุ่น 5 คน กลับคืนเกาหลีเหนือตามที่ไต้หวันสัญญาไว้ โดยทางฝ่ายเกาหลีเหนือตำหนิญี่ปุ่นว่าผิดสัญญา ซึ่งฝ่ายญี่ปุ่นก็แย้งว่าไม่เคยมีการสัญญา คนญี่ปุ่นถูกลักพาตัวไปทำไมต้องส่งกลับ แต่จริงๆ แล้วได้มีการทำสัญญาจริง เพราะแม้กระทั่งทั้ง 5 คน ก็ยังยอมรับ ปัญหาที่ญี่ปุ่นกลัวมากคือ เรื่องอาวุธนิวเคลียร์ ญี่ปุ่นได้มีความพยายามที่จะเจรจาอีกรอบแต่เกาหลีเหนือก็ปฏิเสธ ในท้ายที่สุดต้องเจรจาผ่าน 6 ประเทศมีสหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย เกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ และญี่ปุ่น ซึ่งการเจรจาดำเนินไปหลายครั้ง

กล่าวถึงทางฝ่ายกลุ่มครอบครัวผู้เสียหายก็ได้มีการเคลื่อนไหวผลักดันให้รัฐบาลญี่ปุ่น นำเอาเรื่องการถูกลักพาตัวให้เป็นวาระหนึ่งในการประชุมระหว่าง 6 ประเทศ พร้อมกันนั้นพ่อแม่ของเมงุมิได้เป็นตัวแทนกลุ่มครอบครัวบินไปที่สหรัฐอเมริกาถึง 2 ครั้งเพื่อรณรงค์ให้ชาวอเมริกันหันมาให้ความสนใจ กับปัญหาการถูกลักพาตัว ในที่สุดรัฐบาลญี่ปุ่นยอมรับเอาปัญหานี้เข้าที่ประชุม 6 ประเทศด้วย

การเยือนเกาหลีเหนือครั้งที่สองของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น

22 พฤษภาคม 2004 นายกรัฐมนตรีโคอิสุมิ ได้ไปเยือนเกาหลีเหนืออีกเป็นครั้งที่สอง หลังจากการเจรจาระหว่างสองประเทศชะงักมา 1 ปี 8 เดือน การไปเยือนครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการคือ

1. นำบุตรของทั้ง 5 คนและสามีชาวอเมริกันของโซหงะ ฮิโตมิ รวม 8 คน กลับมาญี่ปุ่น

2. ขอให้ทางเกาหลีเหนือสืบสวนใหม่เกี่ยวกับคนญี่ปุ่นอีก 10 คนที่ญี่ปุ่นเคยยื่นข้อไปให้ค้นหา

3. ขอให้เกาหลีเหนือจัดการเรื่องอาวุธนิวเคลียร์ให้เรียบร้อย เพื่อเปิดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและญี่ปุ่นได้ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่อไป

ทั้งนี้ ญี่ปุ่นได้บริจาคอาหาร 250,000 ตัน เวชภัณฑ์ยามูลค่า 10,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยนายโคอิสุมิได้แถลงต่อสื่อมวลชนโดยอ้างว่า การบริจาคนี้ไม่ใช่เป็นค่าแลกเปลี่ยนตัวประกัน แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ณ วันที่ 22 พฤษภาคม 2004 นายโคอิสุมิ ได้นำบุตรของชาวญี่ปุ่นกลับคืนมาได้ 5 คน ส่วนบุตรอีก 2 คน และสามีชาวอเมริกันของโซหงะ ฮิโตมิ ไม่ได้กลับมาด้วยเนื่องจากสามีชื่อ Charles Robert Jenkins เป็นทหารอเมริกันที่หนีทัพเขากล่าวว่าถ้ามาญี่ปุ่น อาจถูกส่งตัวกลับไปขึ้นศาลทหารที่สหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ทางรัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามให้ครอบครัวนี้ได้พบกัน โดยนำเครื่องบินของรัฐบาลไปรับ Jenkins และบุตรสาว 2 คนมาพบโซหงะ ฮิโตมิ ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย หลังจากนั้นทั้งหมดได้บินกลับมาที่ญี่ปุ่น ซึ่งได้มีการอ้างกันว่า Jenkins บ่วยจำเป็นต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลที่ญี่ปุ่น เพราะมีเครื่องมือที่ทันสมัยกว่าและที่ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือทหารหนีทัพ ผู้นี้ก็เพื่อมนุษยธรรม การเจรจาต่อรองเรื่อง Jenkins ระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่นและสหรัฐ ยังคงดำเนินการต่อไป

ปฏิกิริยาจากฝ่ายต่าง ๆกับการไปเยือนเกาหลีเหนือของนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง

นายกรัฐมนตรีโคอิสุมิ ได้กล่าวกับกลุ่มครอบครัวผู้ได้รับความเสียหาย ในคืนวันที่ 22 พฤษภาคม 2004 ว่า ประธานาธิบดีเกาหลีเหนือได้กล่าวว่า ชาว

ญี่ปุ่น 10 คนที่พูดถึงกันมากนั้น ทางเกาหลีเหนือจะเริ่มต้นตรวจสอบก็ได้ โยโกตะ ชิงรุ ตัวแทนกลุ่มครอบครัวได้วิจารณ์ว่า ถ้าดูผลของการไปเยือนครั้งนี้ของนายก กล่าวได้ว่าได้ผลลัพธ์ที่แย่ที่สุด เพราะเรื่องของ 10 คนที่หายไปเกาหลีเหนือไม่มีความคืบหน้าเลย

มีผู้วิจารณ์ว่า นายกโคอิสุมิ อยากสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ ในขณะที่รัฐบาลในอดีตทำไม่ได้ ในเรื่องความพยายามเปิดความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนืออย่างเป็นทางการ นายกคนนี้จึงอยากทำเรื่องนี้ให้เป็นจริง เมื่อดูในทางสายเลือดแล้ว นายกคนนี้มีความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือ กล่าวคือช่วงปี 1958 -1984 มีการเคลื่อนไหวจะกลับประเทศของชาวเกาหลีเหนือที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น ซึ่งทางญี่ปุ่นก็มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนอยู่ ในปี 1958 ได้มีการจัดตั้งสมาคมความร่วมมือการกลับประเทศของชาวเกาหลีเหนือที่อาศัยในญี่ปุ่น หนึ่งในคณะกรรมการนี้มีบิดาของนายกคนปัจจุบันร่วมอยู่ด้วย ซึ่งขณะนั้นบิดาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรค แอลดีพี บางท่านวิจารณ์ว่า นายกโคอิสุมิเก่งในการใช้คนให้เป็นประโยชน์กับตน เมื่อใช้เสร็จก็สามารถเตะผู้นั้นทิ้ง ดูตัวอย่างจาก ยามาซากิ ที่ช่วยอย่างเต็มที่ที่จะให้นายกไปเยือนเกาหลีเหนือครั้งล่าสุด หรือ ฟูคุตะ อดีตโฆษกรัฐบาลก็ถูกเตะออกได้ พอมาครั้งนี้ผู้คนมองว่าเขาใช้ครอบครัวของ โซหะ อิโดมิ ให้เป็นประโยชน์ในการเรียกคะแนนเสียง อุตสาหะลงทุนส่งเครื่องบินรัฐบาลไปรับ Jenkins และบุตรสาวถึงเปียงยาง เพื่อมาพบภรรยาที่อินโดนีเซีย เหตุที่นายกโคอิสุมิ ต้องเรียกคะแนนเสียงกลับคืนมาให้ทันการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ 11 กรกฎาคม 2004 นั้นเป็นเพราะ

1. นายกส่งกองกำลังป้องกันตนเองเข้าไปในอิรักตามคำขอของประธานาธิบดีบุช ทำให้ประชาชนไม่พอใจ
2. นายกตัดสินใจส่งกองกำลังป้องกันตนเองเข้าร่วมในกองกำลังนานาชาติโดยไม่ปรึกษาใครทำให้คะแนนตกต่ำลง

3. นายกษัตราการจ่ายเบี้ยบำนาญไประยะหนึ่งทั้งๆที่ รัฐบาลนี้เป็นผู้ออกพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญในรัฐบาลชุดนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนชาวญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก

ดังนั้นการไปเยือนเกาหลีเหนือครั้งที่ 2 จึงมีนัยสำคัญ 2 เรื่อง คือ 1. การเลือกตั้ง 2. การช่วยเหลือเรื่องอาหาร ในเรื่องของอาหารนั้นกล่าวคือทางเกาหลีเหนือได้คำนวณแล้วว่าถ้าขาดแคลนอาหารมากจะเกิดความวุ่นวายในประเทศ เพราะที่ผ่านมามีผู้นำประเทศมาแต่ลุ่มหลงผลิตอาวุธที่สามารถทำลายล้างได้อย่างมหาศาล บริหารเศรษฐกิจผิดพลาดและเริ่มมีการตรวจเข้มจากนอกประเทศในเรื่องการส่งออกจรวดมิซายและยาเสพติด เมื่อประเทศยากจนลงเกาหลีเหนือจนมุมจึงได้ไปขอความช่วยเหลือด้านอาหารจากจีน ซึ่งทางจีนให้มา 200,000 ตัน ไม่เพียงพอกับการบริโภค ญี่ปุ่นได้โอกาสจึงยื่นเงื่อนไขเรื่องการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น เพื่อแลกกับเงินและอาหาร ฝ่ายญี่ปุ่นนั้นถ้าช่วยเรื่องอาหารเพื่อแลกกับคนภาพจะออกมาไม่ดี ญี่ปุ่นจึงใช้คำกล่าวอ้างว่าช่วยด้านมนุษยธรรม

จะอย่างไรก็ตามการเยือนเกาหลีเหนือในครั้งนี้ 2 นี้มีเสียงวิจารณ์ในทางบวกเช่นเดียวกัน คือ สามารถทำให้ประธานาธิบดีเกาหลีเหนือพูดออกมาว่าการไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ ในคาบสมุทรเกาหลี คือ เป้าหมายสูงสุด การมาตรวจสอบอาวุธนิวเคลียร์ของสถาบันพลังงานนิวเคลียร์นานาชาติ (IAEA) ก็สามารถกระทำได้ แต่ที่ไม่สำเร็จในการเยือนครั้งนี้ คือ นายกไม่สามารถต่อรองกับทางอเมริกาที่จะนำ Jenkins มาญี่ปุ่นด้วยได้ ทั้งๆที่นายกก็สนิทสนมกับบุชมาก

กลุ่มครอบครัวผู้เสียหายเคลื่อนไหวเรียกร้องมานาน แต่ไม่มีรัฐบาลหรือสื่อให้ความสนใจ ต่อเมื่อผู้นำ 2 ประเทศมาพบกัน มีผลประโยชน์ทางการเมืองเกิดขึ้นจึงเริ่มมีการประโคมข่าวให้มีความสำคัญขึ้นมา อย่างไรก็ตามปัญหาการลักพาตัวนี้ยังไม่จบลงง่ายๆ การเจรจาต่อรองระหว่างสองประเทศคือ ญี่ปุ่นและ

เกาหลีเหนือ จะยังคงดำเนินต่อไป เกาหลีเหนือจะจริงจังกับข้อเรียกร้องของ ญี่ปุ่นในเรื่องการสืบค้นหาผู้ที่ถูกลักพาตัว หรือไม่ คงต้องใช้เวลาดิตตามข่าวกันต่อไป ณ ลำสุดคือปลายเดือน กรกฎาคม 2004 ญี่ปุ่นได้แจ้งแก่ทางเกาหลีเหนือว่า จำนวนคนญี่ปุ่นที่ยืนยันได้ว่าถูกลักพาตัวไปจริงนั้นมีจำนวนถึง 31 คนแล้ว

เอกสารอ้างอิง

1. 中野徹三、藤井一行編著、2003「拉致・国家・人権」大村書店
2. 新聞ダイジェスト 7月号、2004、6月10日発行
3. SAPIO 2004、6月9日号、小学館
4. AERA 2002、9月25日号、朝日新聞社
5. 週刊朝日 2002、11月8日号